

Aan: College van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad van Den Haag
CC: Adviescommissie Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2025-2028

Den Haag, 18 juni 2024

Betreft: zienswijze Theaters Diligentia & PePijn op advies van adviescommissie

Geacht college van burgemeester en wethouders, geachte gemeenteraad,

Op vrijdag 7 juni jongstleden heeft de Adviescommissie Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2025-2028 (hierna: de adviescommissie) haar advies gegeven aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Den Haag over de subsidiëring van de culturele instellingen in onze stad. Stichting Theaters Diligentia & PePijn (hierna: Theaters Diligentia & PePijn) is verbijsterd dat als gevolg van het advies van de adviescommissie de theaters vanaf 2025 mogelijk geen subsidie meer zullen ontvangen. Als dit werkelijkheid wordt, zullen dé cabarettheaters van Den Haag en Nederland binnen afzienbare tijd de deuren moeten sluiten.

Diligentia is sinds 1853 een toonaangevend theater in Den Haag. Theater PePijn is hét podium voor nieuw talent en talentontwikkeling, in 1964 opgericht door wijlen Paul van Vliet, ereburger van Den Haag. Eind dit jaar bestaat Theater PePijn precies 60 jaar. Beide theaters samen staan sinds 2001 bekend als dé cabarettheaters van de stad. Wij zijn hét podium voor cabaret, een positionering die ons perfect past en die we nog verder willen verstevigen. Dit doen wij met een sterke en diverse programmering en met aandacht voor talentontwikkeling. Voor de stad en samen met partners in de stad.

Op onderdelen trekken wij de adviezen en geplaatste opmerkingen van de adviescommissie in twijfel. Deze zijn deels incorrect of doen onrecht aan de feitelijke situatie. Via deze brief willen wij daarom onze zienswijze aan u kenbaar maken.

Artistiek beleid

De adviescommissie geeft aan dat Theaters Diligentia & PePijn van belang zijn voor Den Haag en heeft veel vertrouwen in het vakmanschap van de organisatie. Echter, zij mist een artistiek inhoudelijke visie en o.a. "een reflectie op de duiding en toegevoegde waarde van cabaret en comedy in deze gespannen tijd".

Wellicht hebben we in onze aanvraag de waarde van cabaret en comedy voor de samenleving onvoldoende expliciet gemaakt, omdat die waarde voor ons én voor ons publiek evident is. Datzelfde geldt voor hoe we de mogelijkheid creëren voor experiment en vernieuwing door sub genres in onze programmering op te nemen. Denk hierbij aan YouTubers, Instagram-artiesten en andere vormen van spoken word.

Dat wij ruimte bieden en willen blijven bieden voor vernieuwing en talentontwikkeling is evident en één van de aspecten die ons als cabarettheaters uniek maakt. Daarom ook dat dit in onze plannen beschreven staat. Dit wordt niet alleen door onszelf zo ervaren, ook de artiesten onderkennen de unieke waarde van de theaters en de mogelijkheid dat zij zich hier kunnen ontwikkelen als kunstenaar en met hun voorstelling.

Mede daardoor kan cabarettalent zich ontwikkelen in het beroemde vestzaktheater PePijn, om vervolgens door te kunnen stromen naar de middelgrote zaal van Diligentia. In alle opzichten doen wij dit met veelkleurige artiesten en een programmering die alle (nieuwe) vormen van cabaret en comedy beslaat, weten we een divers publiek naar het hart van het Museumkwartier te trekken, met volle zalen tot gevolg.

Al met al is voor Theaters Diligentia & PePijn de artistieke signatuur van de theaters helder. Maar dit hebben wij klaarblijkelijk niet voldoende helder overgebracht. Dat signaal nemen wij ter harte en wij zullen op korte termijn een uitgeschreven artistiek inhoudelijke visie op onze website plaatsen.

Zakelijk beleid

De adviescommissie ziet bij Theaters Diligentia & PePijn "onvoldoende cultureel ondernemerschap". Dat is een uiterst opmerkelijke signalering gezien de resultaten op zakelijk gebied. De theaters genereren op een begroting van € 3 miljoen namelijk zo'n € 2 miljoen aan eigen inkomsten. Daarmee zijn wij slechts voor zo'n 33% afhankelijk van subsidie, waar het landelijk gemiddelde op 45% ligt. De eigen inkomsten halen wij door een bovengemiddelde bezettingsgraad uit de uitstekende kaartverkoop (€ 1 miljoen) en de inkomsten uit commerciële activiteiten, wat met € 1 miljoen ook als zeer ondernemend te beschouwen is.

Theaters Diligentia & PePijn zijn een goed werkgever en betalen hun medewerkers volgens de Cao Nederlandse Podia, waarmee we handelen volgens het fair pay principe. Mede als gevolg van de inflatie zijn de cao-lonen de afgelopen jaren met 8% gestegen. Naast de salarissen zijn ook kosten als bijvoorbeeld energie (€ 38.000 in 2021, € 70.000 in 2023), huur en inkoop de afgelopen jaren gestegen. De kostenstijgingen staan helaas niet geheel in verhouding tot de inkomsten. Waar het kan, bijvoorbeeld ten aanzien van onze commerciële activiteiten (verhuringen, horeca), zijn en worden prijsstijgingen naar gelang de marktontwikkeling doorgevoerd. De ticketprijzen zijn slechts deels verhoogd om zo voor alle bevolkingsgroepen betaalbaar te blijven en om het publiek na de coronaperiode weer terug te winnen.

In ons meerjarenbeleidsplan nemen wij maatregelen om na de coronaperiode toe te groeien naar weer een gezonde exploitatie van Theaters Diligentia & PePijn. Dit leidt ertoe dat het huidige forse tekort de komende periode wordt teruggedrongen tot een beperkt verlies. Daar is tijd voor nodig. Willen wij de plannen, zoals beschreven in ons meerjarenbeleid, waar kunnen maken en kunnen toegroeien naar een gezonde exploitatie, dan is het noodzakelijk dat ons subsidiebedrag vanaf 2025 wordt verhoogd naar het gevraagde bedrag van € 1.125.000, het maximale bedrag in categorie B.

Governance

Theaters Diligentia & PePijn werken conform de geldende codes, zoals de Governance Code Cultuur, de Code Diversiteit & Inclusie en de Fair Practice Code. De adviescommissie heeft op het gebied van governance enkele punten van kritiek die zij "zwaarwegend" noemt.

Ten eerste de vermelding dat de directiewisseling in 2023 niet is toegelicht. Dit is een incorrecte constatering, want deze staat wel beschreven in het beleidsplan. Ten tweede dat de benoemingstermijn van het bestuur niet conform de Governance Code Cultuur is. Dat klopt op zich. Die is namelijk statutair bepaald op drie keer drie jaar in plaats van twee keer vier jaar, wat de Governance Code Cultuur aanbeveelt. Vandaar dat dit als afwijking, in gevolge *pas toe of leg uit* ook vermeld staat in de jaarverslagen, waarvan het Jaarverslag 2022 als verplichte bijlage is toegevoegd bij de aanvraag. Ten derde dat "de voorzitter van het bestuur langer is aangebleven dan volgens de eigen statuten is toegestaan".

Ook dat is een onjuiste constatering, omdat de statuten verlenging toestaan in geval van bijzondere omstandigheden (artikel 4, lid 8). Omdat hiervan sprake was als gevolg van de ontstane vacature van directeur, heeft het bestuur besloten om het lidmaatschap van de voorzitter te verlengen tot het moment dat in de vacature was voorzien.

De “zwaarwegende” kritiek van de adviescommissie is dus niet alleen onwaar, de kritiek is ook onheus in de richting van een onbezoldigd bestuurslid die het goede doet, namelijk de continuïteit waarborgen. Bovendien heeft deze bijzondere situatie zich in 2023 voorgedaan en is door de benoeming van een nieuwe voorzitter niet meer aan de orde.

Duurzaamheid

De adviescommissie vindt dat Theaters Diligentia & PePijn op het gebied van duurzaamheid “een gebrek aan visie” toont. Een dergelijke conclusie wekt bij ons verbazing, aangezien we beschrijven dat wij op vele aspecten al actie hebben ondernomen. Voor zaken die door Theaters Diligentia & PePijn zelf zijn te beïnvloeden, is al het nodige gedaan, zoals de transitie naar ledverlichting (ook theater-technisch gezien), scheiding van afval, geen plastic of kartonnen bekertjes, maar glazen en mokken in de horeca en duurzaam personeelsbeleid.

Bij de kritische bewoording omtrent dit aspect gaat het de commissie in onze ogen voorbij aan het feit dat niet Theaters Diligentia & PePijn, maar de gemeente Den Haag eigenaar is van het gebouw waar Diligentia opereert en een particuliere partij eigenaar van Theater PePijn. Voorts spreken we over twee monumentale panden. Voor veel zaken zijn wij afhankelijk van de eigenaren van de gebouwen, die overigens constructief meedenken. Zo is gemeenschappelijk onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van zonnepanelen op het dak. Dat blijkt door de constructie en door het monumentale karakter van het pand niet mogelijk. Een ander feit is dat de voorgevel van Diligentia komende zomer wordt voorzien van monumentaal isolatieglas, zoals in ons plan staat vermeld.

Diversiteit & Inclusie

De adviescommissie vindt het beleid van de Theaters Diligentia & PePijn op het terrein van diversiteit en inclusie “onder de maat”. Dat doet geen recht aan de feitelijke situatie. De werkelijkheid is dat er een officieel vastgesteld beleid is op het gebied van diversiteit en inclusie met, anders dan de adviescommissie stelt, wél prestatie indicatoren. Dit staat eveneens vermeld in ons plan.

In het kader van inclusiviteit verbaast het de adviescommissie dat “het theater nog steeds niet rolstoeltoegankelijk is”. Dit is een onjuiste constatering. Onze theaters zijn weldegelijk rolstoeltoegankelijk, waarbij Diligentia specifieke voorzieningen heeft zoals een hellingbaan, speciale toiletvoorziening, een lift en speciale rolstoelplekken in de zaal.

Op alle 4 de P's (programmering, publiek, personeel, partners) zijn Theaters Diligentia & PePijn een belangrijke speler op het gebied van diversiteit en inclusie in het Haagse culturele veld. Het advies ademt uit alsof dit ondermaats is, maar dat is naar onze mening een verkeerde veronderstelling.

Met optredens van artiesten die een band hebben met Nederland, Groot-Brittannië, de Antillen, Indonesië, Suriname, Marokko, Turkije, Polen en China vertegenwoordigt onze programmering 80% van de achtergrond van de Haagse bevolking. Daarnaast sluiten we met programmering aan bij verschillende thema's, zoals Ketí Kotí, Pride Month, Ramadan en Internationale Vrouwendag, hetgeen ervoor zorgt dat diverse publieksgroepen worden bereikt en de inclusiviteit van de theaters wordt versterkt. Voor deze themaprogrammering wordt actief samengewerkt met partners die hun wortels hebben in de verschillende gemeenschappen.

Daarnaast hebben de theaters een rijk gevarieerd en daarmee divers personeelsbestand op het gebied van o.a. culturele achtergrond, sekse, geaardheid en leeftijd. Theaters Diligentia & PePijn waren de eerste theaters met een directeur van kleur; de huidige artistiek leider is van kleur. Het bestuur is in de afgelopen jaren qua samenstelling veranderd van overwegend witte mannen en één vrouw, naar een meerderheid van vrouwelijke bestuursleden en een samenstelling met een diverse etnische en culturele achtergronden. Dit alles is niet "onder de maat". Dit is boven iedere twijfel over de oprechte inzet van Theaters Diligentia & PePijn op het gebied van diversiteit en inclusie verheven.

Tot slot

Theaters Diligentia & PePijn zetten zich al vele jaren in om met een divers en bevlogen team vele artiesten, in al hun verschijningsvormen, een podium te geven. Om onze bezoekers te laten nadenken, terwijl ze lachen. Om hen de helende kracht van humor te laten ervaren. Om nieuwe cabaretvormen te programmeren, waar zowel bestaand als nieuw publiek van kan genieten.

We vinden het jammer dat het advies van de commissie tot stand is gekomen op basis van een aantal feitelijke onjuistheden en hebben deze hier rechtgezet.

We hebben de afgelopen jaren gebouwd aan onze profilering als dé cabarettheatres van Nederland. Met de jaarlijkse uitreiking van de landelijke VSCD-cabaretprijzen en het naar Den Haag halen van het Cameretten Festival hebben we hier succesvol lading aan gegeven. Het door ons ontwikkelde Prinsjescabaret, dat zo goed past bij onze politieke stad, is inmiddels ook niet meer weg te denken. Daarmee heeft de Den Haag langzaam maar zeker de positie verworven van cabaretstad.

Het zou eeuwig zonde zijn als onze Theaters Diligentia & PePijn zouden verdwijnen. Dat is helaas wel het geval als wij de komende vier jaar geen subsidie krijgen van de gemeente Den Haag. Wij zijn verbijsterd over het advies, maar wij zijn ook strijdvaardig.

We beseffen dat gezien de procedure en het feit dat u nu de fase van vergewissing bent ingegaan een nadere mondelinge toelichting wellicht niet op zijn plaats is. Tegelijkertijd weten wij dat het gaat om een exceptionele situatie. Wij zijn dan ook vanzelfsprekend bereid dit schrijven nader mondeling toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
mede namens het bestuur en alle medewerkers van Theaters Diligentia & PePijn,

Hilko Folkeringa,
directeur

bijlage: statement Theaters Diligentia & PePijn n.a.v. advies adviescommissie